

Елеонора СКИБА

професор кафедри психології,
соціології та педагогіки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
доктор філософських наук, професор
<https://orcid.org/0000-0002-3357-0830>

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ У КОНЦЕПЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Національна безпека спочатку запропонована як захист від нападу зовнішніх ворогів у сьогодишньому світі сприймається як безпека та захист суверенітету держави. У сучасній концепції безпека розглядається як соціальна цінність та обов'язок уряду щодо захисту держави як на рівні громадян, так і на рівні соціальних інститутів. Базові принципи концепції національної безпеки перш за все проголошували свободу від військової загрози та політичного примусу. Зміна загальної картини світу призвела до того, що національна безпека включає також невійськові аспекти такі як безпека від тероризму, мінімізація злочинності, економічна безпека, енергетична безпека, екологічна безпека, продовольча безпека. До цього списку долучилася ще й кібербезпека, а невдовзі ще буде і безпека ШІ. Серед ризиків для забезпечення національної безпеки можна визначити окрім ворожих дій інших держав також насильницькі дії недержавних фізичних осіб, учасників організованої злочинності, транснаціональних корпорацій, а також наслідки стихійних лих. У сучасному світі до ризиків додаються також ще зміна клімату, економічна нерівність, політичне відчуження та розповсюдження ядерної зброї тощо.

Уряд країни, розробляючи національну стратегію щодо національної безпеки, запроваджує до практичної складової низку заходів, включаючи політичну, економічну та військову силу, а також дипломатичні дії, з метою забезпечення охорони безпеки держави та свободи від зовнішніх загроз.

Незважаючи на досягнення людства у розбудови міжнародних конвенцій, норм, що спрямовані на врегулювання відносин між країнами формування безпечного середовища, яке є однією із загально визнаних демократичних гуманістичних цінностей, залишається «відкритим питанням».

З кожним новим викликом, що постає перед світовою спільнотою ми все більш чутливіше сприймаємо та свідоміше розуміємо соціальне призначення та глибинний внутрішній сенс цього поняття. Не зважаючи на те, що безпека загально визнана як цінність, треба зв'язувати що ж саме означає цей термін і який зміст поняття «цінність»? Чому всупереч такій термінологічній виокремленості та визнанню безпеки як загально важливої цінності у світі постійно існує загроза, ризик небезпеки як замах на безпечне середовище для людини? Термін «цінність» визначається як постійний набір основних переконань, що їх дотримується особа стосовно поведінки у різних ситуаціях. Цей набір переконань формується і змінюється і доповнюється у процесі соціалізації людини. Взаємний вплив суспільства як середовища і особи як складової цього середовища накладає особливу відповідальність на всі соціальні інститути суспільства. Міркуючи про сенс поняття «цінність» можна визначити в цілому його як прийняту усією сутністю людини систему переконань; ця система існує поза межами компромісів; вона спочатку прищеплюється першим оточуючим середовищем, але у процесі становлення особистості підкріплюється та закріплюється через особистий досвід. Ці процеси впливають і на поведінку (як зовнішній простір людини), і на світ думок та ментальних процесів (як внутрішній простір). Можна відзначити, що безпека ґрунтується на правилах етичних норм, що задля об'єднання суспільства спрямовані на подолання індивідуалізму і агресивності. Безпека як соціально-політична цінність реалізується у вигляді соціальних умов, що унеможливають настання наслідків, які вважаються негативними з точки зору потреб, уявлень та знань суспільства.

Багатоаспектність концепції національної безпеки непрямым засобом демонструє існуючі та реально діючі відносини між державними органами, владними інститутами та громадянами. Відносини між особою, суспільством та державою є сьогодні в стадії рушійних

трансформацій, що мають вивести такі гуманістичні цінності як справедливість, рівність, мораль на принципово новий рівень застосування їх як із боку громадян, так і з боку державних органів. Особливість цієї ситуації в тому, що довіра як соціальна цінність відображає суб'єктивне відношення особистості до соціального середовища та віддзеркалює стан партнерських відносин між суспільством, державою та особистістю. Духовність як одна із ознак людини, що лежить в основі індивідуальної відповідальності особи перед громадою вимагає визнати, що важливим фактором у цьому питанні є дійова ефективність [1].

Цінності спільноти у вигляді вірувань, поведінки та етичних настанов передаються від одного покоління до іншого. Національна безпека є одним із видів безпек, в межах якої та засобами якої забезпечується сталий розвиток суспільства, виявлення та усунення загроз його існування.

Отже, складові національної безпеки знаходять свою реалізацію через усі соціальні інститути, систему освіти та виховання та практичну реалізацію норм законодавства. Це змушує суспільство шукати відповідь на питання, що потрібно зробити для підвищення рівня безпеки, у тому числі, безпеки життєдіяльності. Сприймання безпеки як основної цінності допомагає нам зв'язувати як ми можемо виховувати культуру безпеки та правосвідомість як на рівні приватної, так і на рівні публічної відповідальності [2].

1. Скиба Е.К. Роль філософії права в формуванні свідомості суспільства сучасної формації. *Науковий журнал «Грані»*. 2020. Вип. 23. №5. С. 64-77.

2. Skyba E. Philosophical foundations of a new approach to the community policing' activity / E. Skyba, K. Tkachenko. *Philosophy, Economics and Law Review*. 2023. Volume 3. no. 2. С.13-24.

Ірина ЦАРЬОВА

завідувач кафедри мовної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
доктор філологічних наук, професор
<https://orcid.org/0000-0002-1939-7912>

ЛІНГВАЛЬНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ «ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА»

У науковій літературі є значна кількість різноманітних інтерпретацій і трактувань феномена «інформаційна війна». Це зумовлено тим, що інформаційна війна є вкрай складним і багатогранним явищем, а відповідне поняття має відображати всі аспекти протистояння між державами з метою досягнення переважної переваги над противником у процесі одержання, оброблення та використання інформації.

Інформаційна війна тісно переплітається з поняттям інформаційної протидії. Тому є предметом досліджень цілої низки наук: політології, соціології, семіотикою, історією, антропологією, філософією, а також іншими науковими дисциплінами.

Характеристики інформаційної війни варіюються в дуже широкому діапазоні: пропагандистська діяльність, політичні технології, що застосовуються різними угрупованнями під час політичної боротьби; протиправні дії в інформаційних мережах, пов'язані з розкраданням, спотворенням або знищенням інформації (хакерська активність), порушення працездатності інформаційних систем.

Появу терміна «інформаційна війна» («information war») у сучасному розумінні пов'язують з ім'ям американського фізика Томаса Рона, який у звіті «Системи зброї і інформаційна війна» вказав на те, що інформаційна інфраструктура стає ключовим компонентом американської економіки і є вразливою ціллю у воєнний і в мирний час [5]. Публікація звіту Т. Рона викликала підвищений інтерес з боку експертів спецслужб США, почалося активне обговорення проблеми. Фахівці дійшли висновку про те, що інформація може бути і метою, і зброєю водночас.

Одним із перших теоретиків інформаційної війни визнано Мартіна Лібікі, який у роботі «Що таке інформаційна війна? («What is Information warfare») розглядає інформаційну війну як інформаційні впливи, що включають захист, маніпулювання, спотворення і спростування